

1505 Waterschap Jufvrouwenpolder, 1614-1958

- INLEIDING
- INVENTARIS
- 1 Algemeen
- 2 Bestuur
- 3 Functionarissen en personeel
- 4 Archief
- 5 Financiën
- 5.1 Rekeningen met bijlagen
- 5.2 Andere stukken
- 5.3 Omslag
- 6 Eigendommen
- 7 Kunstwerken
- 7.1 Algemeen
- 7.2 Waterkeringen
- 7.3 Wegen
- 7.4 Waterbeheersing
- 7.4.1 Waterleidingen
- 7.4.2 Uitwatering
- 7.4.3 Haven
- 8 Varia

INLEIDING

INVENTARIS VAN HET ARCHIEF VAN HET WATERSCHAP JUFVROUWENPOLDER, 1614 - 1958

door G.W.G. Van Bree

Uit: De oude archieven van het waterschap 'De Striene'.
(Gearchiveerd en uitgegeven in opdracht van het Hoogheemraadschap de Brabantsche Bandijk, 1969)

HET WATERSCHAP 'DE STRIENE'

Algemene inleiding

Het gebied, dat in 1958 bij besluit van Provinciale Staten van Noord-Brabant werd begrepen in het nieuw opgerichte grote waterschap De Striene, omvat het gedeelte van de provincie gelegen tussen de rivier Mark en Dintel, Het Hollandsch Diep, de Krammer, het kanaal van Zevenbergen en de Roode Vaart, ter grootte van omtrent 11.000 hectaren. In dit gebied zijn de gemeenten Willemstad, Fijnaart, Standdaarbuiten (deze drie geheel), Klundert en Zevenbergen (deze twee gedeeltelijk) gelegen. Het constitutiebesluit bevat tevens de opheffing van de hierin gelegen waterschappen Ruigenhil, Oude Heijningen, Oude Fijnaart, Mooie Keene, Sabina Henricapolder, Beaumondspolder, Elisabethpolder, Jufvrouwenpolder, Oude Appelaar, Grootte Torenpolder, Nieuwland of Mancina Winterpolder, Prins Hendrik - of Mancina Zomerpolder, Oudland van Standdaarbuiten, de Noord-Toren, Oost- en West Meerenspolder en Niervaert. De archieven van deze waterschappen zijn overgegaan naar het bestuur van het nieuwe waterschap 'De Striene'.

Het gebied van De Striene is in het verleden op staatkundig gebied rijk gevarieerd geweest. Op het einde van de 18e eeuw was het verdeeld over zes jurisdicties te weten: Standdaarbuiten, Fijnaart en Heijningen (heerlijkheden onder de Markies van Bergen op Zoom), Willemstad (heerlijkheid en stad onder het huis van Oranje, oorspronkelijk echter toebehorend aan de markies van Bergen op Zoom), Klundert en Zevenbergen (heerlijkheden onder het huis van Oranje. Zevenbergen voorheen echter met eigen heren of heren uit grote Zuid Nederlandse geslachten). Standdaarbuiten, Fijnaart, Heijningen en Willemstad behoorden onder het hertogdom Brabant, Klundert en Zevenbergen behoorden tot het graafschap Holland

Wenden wij onze blik verder in de geschiedenis, dan wordt ook dit beeld weer gewijzigd. Rond 1250 zijn in dit gebied twee heren partij: de heer van Breda en de heer van Strijen.

De laatste had ongeveer het gebied van de huidige gemeenten Klundert en Zevenbergen, Breda de rest. In 1290 valt de heerlijkheid Breda uit elkaar in een heerlijkheid Breda en een heerlijkheid Bergen op Zoom alsmede een groot gebied, dat gemeenschappelijk beheerd werd. Onder dit laatste gebied vallen de latere gemeenten Willemstad, Fijnaart en Standdaarbuiten. Van Strijen splitst zich onder een jongere tak uit de familie van Strijen de heerlijkheid Zevenbergen af, later eveneens Klundert of Niervaert. Zevenbergen groeide allengs los van haar band met Strijen en leidde sinds 1427 een geheel onafhankelijk bestaan. Niervaert (Klundert) werd in 1362 door de heer van Strijen te leen gegeven aan Jan van der Leck, zoon van de heer van Breda. Sindsdien volgt het de heren van Breda uit de geslachten Polanen en Nassau. Het gemeenschappelijk gebleven gebied uit het oude land van Breda werd in 1458 door de heren van Breda en Bergen op Zoom verdeeld.

De verdelingsregeling muntte niet uit door duidelijkheid al had de heer van Bergen wel de beste papieren. In 1510 besliste de Grote Raad van Mechelen in een geschil tussen Bergen en Breda en wees Standdaarbuiten, Bloemendaal, Zomerland, de Meeren, Heijningen en Fijnaart toe aan de heer van Bergen en Bouwensland en de Nieuwe Amer aan beide heren gezamenlijk. De twee laatste gebieden liggen in de uiterste noordoosthoek van het oude gemeenschappelijke land, ter plaatse waar reeds in 1458 twijfel en geschil was ontstaan. In 1519 deed Jheronimus van der Noot, kanselier van Brabant, als arbiter uitspraak tussen beide heren, waarbij Bouwensland en de Nieuwe Amer voor tweederde en een gedeelte van Standdaarbuiten aan de graaf van Nassau als heer van Niervaert werd toegewezen. De grenzen zijn dan ongeveer tot rust gekomen. Bergen bezit nu de Gorzen, Standdaarbuiten, Fijnaart, Heijningen, Ruigenhil en de Meeren. Niervaert (Nassau) bezit het grootste gedeelte van Bouwensland en Nieuwe Amer benevens de gorzen welke steeds onder de heerlijkheid van Niervaert hadden behoord. Zevenbergen bezat de Zandberg en de Nieuwendijk. Zevenbergen werd later nog vergroot met de gorzen van de Meeren, die in 1527 door de heer van Bergen aan de heer van Zevenbergen werden afgestaan. Eén wijziging kwam later nog tot stand; de polder Ruigenhil met het gelijknamige dorp - nu bekend als Willemstad - werd in de 80-jarige oorlog gedeeltelijk door de prins van Oranje aan de markiezen van Bergen op Zoom ontfutseld. In 1648 kwam Zevenbergen uit het bezit van het hertogelijk huis Aremberg en Aarschot in handen van Amalia gravin van Solms, weduwe van stadhouder prins Frederik Hendrik. Via haar is het overgegaan in de domeinen van de prins van Oranje-Nassau. Op de grenzen van een en ander heeft dit laatste echter geen invloed gehad.

Het waterschap Jufvrouwenpolder

Inleiding

Na de bedijking van de Oude Appelaar en de Oude Heyningen bleven in het zuidwestelijk gebied van de jurisdicties Fijnaart en Heyningen nog aanzienlijke schorren over. Ten westen van de Appelaar lag het Molengors, ten zuiden van de Oude Heyningen het Slobbegors en de Hooge Heyningen. Zuidelijk van het Molengors lag een eiland in de brede rivier de Dintel, genaamd Nieuwe Appelaar. Al deze gorzen waren reeds begroeid en in principe min of meer rijp voor bedijking.

Op 26 november 1614 gaven de voogden van de jeugdige markiezin van Bergen op Zoom het Molengors en de Nieuwe Appelaar ter bedijking uit aan Anthony Marsman, baljuw en dijkgraaf van Niervaert, en Joost van den Heuvel, rentmeester aldaar. Het gebied moest in de zomer van 1615 met een goede winterdijk worden omgeven. De grootte van beide gorzen werd in totaal geschat op 600 gemeten. De andere voorwaarden zijn in grote lijnen gelijk aan de bepalingen in de uitgiftebrief van de Oude Fijnaart, al ontbreken hier uiteraard bepalingen over dorp, pastoor enz. De nieuwe polder zou onderworpen zijn aan de jurisdictie van Heyningen. Deze laatste bepaling is echter niet uitgevoerd. In

de 17e en 18e eeuw ressorteert het gebied onder de jurisdictie van Fijnaart. De polder is inderdaad in 1615 bedijkt. Na de bedijking verdeelden Marsman en Van den Heuvel in 1616 de nieuwe polder met hun medeleden in het consortium, dat gelden voor het nieuwe werk had voorzien. Men verdeelde de polder daartoe in acht kavels, elk ongeveer 70 gemeten groot.

Het bestuur van de Jufvrouwenpolder bestond vanouds uit een dijkgraaf, twee gezworenen en een penningmeester. In de 17e eeuw komt een enkele maal een surnumerair-gezworene (extra bestuurslid) voor. Deze titularis werd aan het polderbestuur toegevoegd, doch genoot geen bezoldiging totdat een plaats in het bestuur vacant werd. De functie van dijkgraaf werd in de regel vervuld door de schout of baljuw van Fijnaart, beter kan men misschien zeggen door diens plaatsvervanger of substituut. Het eigenlijke werk werd immers gedaan door de gezworenen; de functie van dijkgraaf was niet meer dan een erebaan. In 1796 kozen de ingelanden Eduard van Mattemburgh tot voorzitter van de ingelandenvergadering. De dijkgraaf had zich blijkbaar bij de staatkundige omwenteling van 1794/95 uit de voeten gemaakt. In 1853 overwogen de zuinige ingelanden, dat twee gezworenen voor zo'n kleine polder een overbodige luxe was. Zij besloten in de toekomst geen tweede meer te benoemen. In 1890 kwam men met echter op deze beslissing terug. Het waterschap verzette zich in 1957 niet krachtig tegen de op handen zijnde reorganisatie van de waterschappen, waaraan ook haar zelfstandig bestaan ten offer zou vallen. De polderbemaling was sinds de watersnood van 1953 in een minder goede toestand komen te verkeren. Met de wetenschap dat het gebied van de Jufvrouwenpolder als eerste verbeterd zou worden, in hun gedachten, hebben de ingelanden zich formeel nauwelijks tegen samenvoeging verzet.

De westelijke dijk van de polder is tot ca. 1649 eerste waterkering gebleven. De bedijking van Elisabethspolder ontlastte de polder van het dure onderhoud op dit vak.

Moeilijker lag de toestand in het zuiden en zuidoosten. Hier stroomde de rivier Mark en Dintel in vrije gemeenschap met de Hollandse en Zeeuwse zeegaten. Het tussen de dijk en oevers van Mark en Dintel gelegen schorregebied was smal en sterk onderhevig aan afslag en aantasting door stormvloed. Hier is de polderdijk in de watersnoodramp in 1682 dan ook op enkele plaatsen bezweken. Een diep stroomgat verhinderde zelfs op een punt het dijkherstel volgens het oude tracé. De rond 1790 plaatsgevonden bekading van de enigszins aangegroeide gorzen voor de dijk bracht in de toestand slechts een kleine verbetering. Na de afsluiting van de Mark en Dintel door sluisen verviel de eerste

waterkerende taak van de buitendijk. Bij de watersnood van 1953 liep de polder vol vanuit de Elisabethspolder. Militairen hebben nog getracht het water met zandzakken te keren, doch is dit niet gelukt.

Op 12 februari is de dijk weer gesloten. Het gemaal werd beschadigd en was op 19 februari weer hersteld. Na plaatsing van een noodgemaal van 50 m³/min. was de polder op 2 maart weer droog. De uitwatering van de Jufvrouwenpolder geschiedde vanaf de bedijking in 1615 door middel van een sluis op de Mark en Dintel. In 1655 brak deze sluis in en dreigde de hele polder verloren te gaan. De stormvloed van 1682 spoelde de gehele sluis uit de dijk. De daarna opnieuw gebouwde houten sluis werd in 1708 vervangen door een nieuwe stenen sluis, wijd 1,56 meter, voorzien van twee vloeddeuren en een schuif. Van deze stenen sluis heeft de polder steeds veel plezier beleefd, tot in de 20e eeuw heeft de sluis goed gewerkt en is de enige uitwateringsmogelijkheid van de polder gebleven.

In 1939/40 bouwde de polder een kleine bemalingsinstallatie, voortbewogen met een dieselmotor van 16 P.K.

In de loop van de 18e eeuw begon de rivier de Mark en Dintel sterk te verlanden. Om de steeds moeilijker wordende lozing op de rivier te verbeteren werd in 1797 besloten tot het laten rechtgraven en verbreden van de buitensluisvliet. Het aldus ontstane kanaal was zeer geschikt als scheepsvaarthaven en is als zodanig gebruikt. Van de afmerende schepen vorderde men een haven- of kadegeld. De laatste heffing vond plaats in 1928/29. De ontvangsten waren soms vrij aanzienlijk; de polderkas voer er wel bij.

Het archief

Over het algemeen is het archief vrij redelijk bewaard gebleven. Slechts het voormalig waterschap de Ruigenhil kan bogen op een betere bewaring en nog oudere stukken. Evenals de andere polders onder Fijnaart en Heijningen werd ook dit archief bewaard op het dorps huis te Fijnaart (zie hiervoor de inleiding van waterschap Oude Fijnaart) Ondanks het feit, dat polders recht hadden op het gebruik van een kast in het gemeentehuis, een recht dat door de gemeenteraad zelfs schriftelijk is erkend, werden de polderarchieven in 1921 verwijderd. Op de toen alom plaatsgevonden archiefvernietiging maakte

de Jufvrouwenpolder een gunstige uitzondering. Over de inventarisatie zijn geen bijzonderheden te vermelden. Het archief beslaat circa 2,5 strekkende meter planklengte.

Toevoeging

Als gevolg van een gewijzigd inzicht met betrekking tot het beheer van archieven is door het Regionaal Archief West-Brabant aan het einde van de 20e eeuw besloten het 'systeem' van verzamelinventarissen (meerdere inventarissen van gelijksoortige archiefvormende instellingen in één deel) te verlaten en deze te vervangen door afzonderlijke inventarissen per archiefvormer. Bovenstaande inleiding is in detail op deze nieuwe situatie aangepast.

Zevenbergen, december 2002.
M.A.M. Voermans

INVENTARIS

1 Algemeen

1a. Acte waarbij Frederik graaf zum Berg en Henrick graaf van Berg als voogden van Maria Elisabeth gravin van den Berg markiezin van Bergen op Zoom enz. aan Athony Mertman, baljuw en dijkgraaf, en Joost van Heuvel, rentmeester van de Niervaert, zeker slik, aanwas of buitengors, gelegen tussen de polder van de Heyningen en Schuddeborse te Dintelwaarts, genaamd 't Molengors, met de daarbij gelegen gorzen genaamd de Kleine Appelaer, ter grootte van omtrent 600 gemeten, ter bedijking uitgeeft en verkoopt onder nadere in de acte gestelde voorwaarden, 1614 november 26 (eenv. 19e eeuwse afschrift). 1 katern

1b. Stukken betreffende het bijzonder reglement voor het waterschap, 1888-1950. 1 omslag

2. Keur of politieverordening voor het waterschap (concept), z.d., c. 1920. 1 stuk

3. Stukken betreffende de reorganisatie van de waterschappen in noord-west Noord-Brabant, de opheffing van het waterschap de Jufvrouwenpolder en de oprichting van het Waterschap "De Striene", 1957. 1 omslag

4-10. Ingekomen circulaire en aanschrijvingen van het landelijk en het provinciaal bestuur, 1886-1958. 7 omslagen

4. 1886-1917

5. 1918-1929

6. 1930-1939

7. 1940-1941

8. 1942-1945

9. 1946-1951

10. 1952-1958

2 Bestuur

11. Resolutiën van dijkgraaf en gezworenen, 1732. 2 stukken

12-14. Registers bevattende de notulen van vergaderingen van dijkgraaf en gezworenen en stemgerechtigde ingelanden alsmede minuten van uitgaande en afschriften van belangrijke ingekomen stukken, 1846-1957. 4 delen

12. 1846-1898.

N.B.: Voorin een resolutie d.d. 21 juni 1809.

12a. 1899-1922.

13. 1922-1938.

14. 1938-1957.

15. Reglement van orde voor de vergaderingen van stemgerechtigde ingelanden, 1904. 1 stuk

16. Lijsten van stemgerechtigde ingelanden, 1887-1914, 1943-1958. 1 omslag

3 Functionarissen en personeel

17. Stukken betreffende de dijkgraaf en de gezworenen, 1888-1957. 1 omslag

18. Rooster van aftreding van de leden van het dagelijks bestuur, opgemaakt 1918. 1 omslag

19. Stukken betreffende het personeel in het algemeen, 1930-1955. 1 omslag

20. Stukken betreffende de pensioenen van het personeel, 1923-1958. 1 omslag

21. Stukken betreffende de secretaris-penningmeester, 1886-1958. 1 omslag

22. Stukken betreffende de machinist van het gemaal, 1940-1944, 1952. 1 omslag

23. Stukken betreffende de polderbode, 1944-1947. 1 omslag

4 Archief

24. Stukken betreffende het beheer en de bewaring van het archief, 1925-1948. 1 omslag

5 Financiën

5.1 Rekeningen met bijlagen

25-300. Rekeningen met bijlagen, 1626/27-1957/58. 276 omlagen, deeltjes en stukken

Toelichting: Van de serie door door de penningmeester van de polder afgelegde rekeningen van zijn beheer ontbreken de jaren 1646/47, 1647/48, 1668/69-1672/73, 1750/51, 1798/99, 1801/02-1804/05, 1806/07-1884, 1940/41 en 1943/44. Het afhoren der rekeningen geschiedde tot 1646 ten stadhuiuze van Willemstad, daarna in Fijnaart. In de bewaard gebleven rekeningen tot 1805 zijn de door stemhebbende ingelanden genomen resoluties bij gelegenheid van het afhoren der rekeningen achterin geschreven. De bijlagen der rekeningen ontbreken vrijwel geheel tot het dienstjaar 1865. Zij zijn samen met de rekeningen tot omslagen per dienstjaren bijeengevoegd. De rekeningen inzake het dienstonderdeel onderhoud en verharding wegen zijn geplaatst onder hoofdstuk F nummer 3.

van David van Bonckelwaert, penningmeester van de Cleynen Appelaer ende Molengors,
anders genaempt Jouffvrouwenpolder.

- 25. 1626/27
- 26. 1627/28
- 27. 1628/29
- 28. 1629/30
- 29. 1630/31
- 30. 1631/32
- 31. 1632/33
- 32. 1633/34
- 33. 1634/35
- 34. 1635/37
- 35. 1637/38
- 36. 1638/39
- 37. 1639/40
- 38. 1640/41
- 39. 1641/42
- 40. 1642/43
- 41. 1643/44
- 42. 1644/45
- 43. 1645/46

van Marcus Veermans, substituut penningmeester.

- 44. 1648/49
- 45. 1649/50
- 46. 1650/51

van Pieter van Bonckelwaert.

- 47. 1651/52
- 48. 1652/53
- 49. 1653/54
- 50. 1654/55
- 51. 1655/56
- 52. 1656/57
- 53. 1657/58
- 54. 1658/59
- 55. 1659/60
- 56. 1660/61
- 57. 1661/62
- 58. 1662/63
- 59. 1663/64
- 60. 1664/65
- 61. 1665/66
- 62. 1666/67
- 63. 1667/68
- 64. 1673/74
- 65. 1674/75

- 66. 1675/76
- 67. 1676/77
- 68. 1677/78
- 69. 1678/79
- 70. 1679/80

van Anthony van Alphen.

- 71. 1680/81
- 72. 1681/82
- 73. 1682/83
- 74. 1683/84
- 75. 1684/85
- 76. 1685/86
- 77. 1686/87
- 78. 1687/88

van Francois Smeth, substituut penningmeester.

- 79. 1688/89
- 80. 1689/90
- 81. 1690/91
- 82. 1691/92
- 83. 1692/93
- 84. 1693/94
- 85. 1694/95
- 86. 1695/96
- 87. 1696/97
- 88. 1697/98
- 89. 1698/99
- 90. 1699/1700
- 91. 1700/01
- 92. 1701/02
- 93. 1702/03
- 94. 1703/04
- 95. 1704/05
- 96. 1705/06
- 97. 1706/07
- 98. 1707/08
- 99. 1708/09
- 100. 1709/10
- 101. 1710/11
- 102. 1711/12
- 103. 1712/13

van de erven Franchoys Smeth.

- 104. 1713/14.

van Johannes Faure.

105. 1714/15
106. 1715/16
107. 1716/17
108. 1717/18
109. 1718/19
110. 1719/20
111. 1720/21
112. 1721/22
113. 1722/23
114. 1723/24
115. 1724/25
116. 1725/26
117. 1726/27
118. 1727/28
119. 1728/29
120. 1729/30
121. 1730/31
122. 1731/32
123. 1732/33
124. 1733/34
125. 1734/35
126. 1735/36
127. 1736/37
128. 1737/38
129. 1738/39
130. 1739/40
131. 1740/41
132. 1741/42
133. 1742/43
134. 1743/44
135. 1744/45
136. 1745/46
137. 1746/47
138. 1747/48
139. 1748/49
140. 1749/50
141. 1751/52
142. 1752/53
143. 1753/54
144. 1754/55
145. 1755/56
146. 1756/57
147. 1757/58
148. 1758/59

van de erven Johannes Faure.

149. 1759/60.

van mr. Jean Alexander Faure

150. 1760/61
151. 1761/62
152. 1762/63

van de erven mr. Jean Alexander Faure

153. 1763/64.

van Anthony van den Santheuvel Henrikz.

154. 1764/65
155. 1765/66
156. 1766/67
157. 1767/68
158. 1768/69
159. 1769/70
160. 1770/71
161. 1771/72
162. 1772/73
163. 1773/74

van Abraham Musquetier.

164. 1774/75
165. 1775/76
166. 1776/77
167. 1777/78
168. 1778/79
169. 1779/80
170. 1780/81
171. 1781/82
172. 1782/83

van H.M. van Rijssen, dijkgraaf en provisioneel penningmeester.

173. 1783/84
174. 1784/85
177. 1787/88
175. 1785/86
176. 1786/87

van Adriaan Vishoek.

178. 1788/89
179. 1798/90
180. 1790/91
181. 1791/92
182. 1792/93
183. 1793/94

van Huybert Willem Maris, provisioneel penningmeester.

- 184. 1794/95
- 185. 1795/96
- 186. 1796/97
- 187. 1797/98
- 188. 1799/1800
- 189. 1800/01
- 190. 1805/06

van J.W. Vis

N.B.: enkel bijlagen (rekeningen verloren)

- 191. 1847
- 192. 1848
- 193. 1849
- 194. 1850
- 195. 1851
- 196. 1852
- 197. 1853
- 198. 1854
- 199. 1855
- 200. 1856

van Ary Maris C. zoon.

N.B.: enkel bijlagen (rekeningen verloren)

- 201. 1857
- 202. 1858
- 203. 1859
- 204. 1860
- 205. 1861
- 206. 1862
- 207. 1863
- 208. 1864
- 209. 1865
- 210. 1866
- 211. 1867
- 212. 1868
- 213. 1869
- 214. 1870
- 215. 1871

van A.J.J.C. van der Poest Clement.

N.B.: enkel bijlagen (rekeningen tot en met 1884 verloren)

216. 1872
217. 1873
218. 1874
219. 1875
220. 1876
221. 1877
222. 1878
223. 1879
224. 1880
225. 1881
226. 1882
227. 1883
228. 1884
229. 1885

van W.A. Laureense.

230. 1886
231. 1887
232. 1888
233. 1889
234. 1890
235. 1891
236. 1892
237. 1893
238. 1894
239. 1895
240. 1896
241. 1897

van J. Laureense.

242. 1898.	264. 1920/21
243. 1899.	265. 1921/22
244. 1900.	266. 1922/23
245. 1901.	267. 1923/24
246. 1902.	268. 1924/25
247. 1903.	269. 1925/26
248. 1904/05.	270. 1926/27
249. 1905/06.	271. 1927/28
250. 1906/07.	272. 1928/29
251. 1907/08.	273. 1929/30
252. 1908/09.	274. 1930/31
253. 1909/10.	275. 1931/32
254. 1910/11.	276. 1932/33
255. 1911/12.	277. 1933/34
256. 1912/13.	278. 1934/35
257. 1913/14.	279. 1935/36
258. 1914/15.	280. 1936/37
259. 1915/16.	281. 1937/38

260. 1916/17.   282. 1938/39
261. 1917/18.   283. 1939/40
262. 1918/19.   284. 1940/41
263. 1919/20
264. 1920/21
265. 1921/22
266. 1922/23
267. 1923/24
268. 1924/25
269. 1925/26
270. 1926/27
271. 1927/28
272. 1928/29
273. 1929/30
274. 1930/31
275. 1931/32
276. 1932/33
277. 1933/34
278. 1934/35
279. 1935/36
280. 1936/37
281. 1937/38
282. 1938/39
283. 1939/40
284. 1940/41

van Adrianus Adriaan Nijhoff.

285. 1941/42
286. 1942/43
287. 1944/45
288. 1945/46
289. 1946/47
290. 1947/48
291. 1948/49
292. 1949/50
293. 1950/51
294. 1951/52
295. 1952/53
296. 1953/54
297. 1954/55
298. 1955/56
299. 1956/57
300. 1957/58

5.2 Andere stukken

301. Stukken betreffende de statistiek der financiën, 1886-1953. 1 omslag

302. Stukken betreffende de door het waterschap gesloten vaste en kasgeldleningen alsmede rekening-courant, 1939-1958. 1 omslag

303. Stukken betreffende de fraudeverzekering, 1941/42. 1 omslag

5.3 Omslag

304-304a. Leggers der belastbare percelen, tevens kohier der geheven omslagen, 1840-c. 1900. 2 delen

305. Legger der belastbare percelen, 1906. 1 deel in plano

306-307. Kohieren van omslag, 1892-1957/58. 2 omslagen

306. 1892-1939/40.

307. 1940/41-1957/58.

6 Eigendommen

308. Stukken betreffende de verhuring van gronden gelegen bij de brug over de Mark bij Stampersgat door de Staat aan het waterschap, alsmede de verpachting van deze gronden door het waterschap aan derden, 1899-1900. 1 omslag

7 Kunstwerken

7.1 Algemeen

309. Verslagen betreffende de toestand van het waterschap in het algemeen en de uitvoering van de kunstwerken, 1942-1957. 1 omslag

310. Bestekken en voorwaarden met akten van aanbesteding voor de uitvoering van polderwerken, 1630, 1632, 1634, 1798, 1809, 1816-1902. 1 omslag

311. Stukken betreffende de afwikkeling der oorlogsschaden aan de eigendommen en kunstwerken van het waterschap, 1942-1957. 1 omslag

312. Stukken betreffende de afwikkeling van de watersnoodschaden aan eigendommen en kunstwerken van het waterschap, 1953, 1958. 1 omslag

N.B.: Zie ook Archief van de Commissie Noodregeling Waterschappen Fijnaart en Willemstad, inv. nrs. 22-26.

7.2 Waterkeringen

313. Stukken betreffende de legger der waterkeringen, 1905. 2 stukken

314. Stukken betreffende de verhouding tot het heemraadschap de Brabantse Bandijk, 1955-1958. 1 omslag

315. Stukken betreffende aan derden verleende en geweigerde vergunningen tot het uitvoeren van werken aan of bij de waterkeringen, 1906-1956. 1 omslag

7.3 Wegen

316. Stukken betreffende de wegen in het gebied van het waterschap, 1878, 1902, 1906, 1915, 1939-1955. 1 omslag

317. Stukken betreffende de aankoop door het waterschap van de zgn. 'Platteweg' lopende van de Oude Appelaarseweg tot aan de jufvrouwenpolderdijk, 1884-1902. 1 omslag

318-333. Rekeningen en bijlagen van het onderhoud en verharding der polderwegen, per dienstjaar verzameld, 1940/41-1957/58. 17 omslagen

318. 1940/41

N.B.:Uitsluitend bijlagen

319. 1941/42

320. 1942/43

321. 1944/45

322. 1945/46

323. 1946/47

324. 1947/48

325. 1948/49

326. 1949/50

327. 1950/51

328. 1951/52

329. 1952/53

330. 1953/54

331. 1955/56

332. 1956/57

333. 1957/58

NB: Uitsluitend bijlagen

335. Kohieren van omslag voor onderhoud en verharding der wegen, 1940/41-1957/58. 1 omslag.

7.4 Waterbeheersing

7.4.1 Waterleidingen

336. Stukken betreffende de legger der waterleidingen, 1879, 1914, ca. 1950. 6 stukken

337. Legger der waterleidingen onder beheer van het waterschap, 1914. 1 omslag

338. Stukken betreffende onderhoud en verbetering der polderwaterleidingen, 1942-1953. 1 omslag

339. Stukken betreffende aan derden verleende en geweigerde vergunningen tot het uitvoeren van werken bij of in de waterleidingen en wegen, 1896-1957. 1 omslag

7.4.2 Uitwatering

340. Brief van D. Huysers te Klundert aan het polderbestuur inzake werkzaamheden aan de 'Blaakse Sluys', 1795. 1 stuk.

341. Brief van C. Koomans van den Dries te Fijnaart aan het bestuur inzake het aanbrengen van twee nieuwe sluisdeuren, 1925. 1 stuk.

342. Stukken betreffende de bemaling van de polder, 1939-1958. 1 omslag.

343. Stukken betreffende de verhouding tot het heemraadschap van de Mark en Dintel, 1948-1957. 1 omslag.

7.4.3 Haven

344. Reglement op de heffing en invordering van havengeld in de haven van het waterschap alsmede in die van de Elisabethspolder, 1797. 1 stuk

345. Missive van de ontvanger der Domeinen te Breda betreffende een overeenkomst tussen het polderbestuur en de rentmeester der Domeinen inzake de aanleg van de haven van de Jufvrouwenpolder, in 1798, 1861. 1 stuk

346. Staten van ontvangen havengelden, 1856-1927. 1 omslag

N.B.: Gelicht uit de bijlagen van de rekeningen.

8 Varia

347. Koninklijk Decreet van 5 december 1807 nummer 1 inzake de naamgeving van door publieke ambtenaren of besluiten genomen besluiten, 1807. 1 stuk

348. Reglement op het schutten van het vee in de gemeente Fijnaart en Heyningen, 1822. 1 stuk

349. Concept-acte van afkoop van het tiendrecht op percelen in de Jufvrouwenpolder, 1908. 1 stuk

N.B.: Waarschijnlijk een privé-stuk.

350. Stukken betreffende een geschil tussen het waterschap en de weduwe Jhr.mr. L.C.C.O.M. van Nispen tot Sevenaer geboren Cremers betreffende het sluisje van het Angelinapoldertje, 1908. 4 stukken

351. Stukken betreffende het lidmaatschap van de Noord-Brabantse Waterschapsbond, 1930-1956. 1 omslag